

ת"פ 12584/01/16 - מדינת ישראל נגד ש.ט.

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"פ 12584-01-16 מדינת ישראל נ' ט(עציר)

בפני כבוד השופט אבי לוי

המאשימה מדינת ישראל

נגד

הנאשם

ש.ט.(עציר)

גזר דין

ש.ט, הנאשם בתיק זה, הורשע, על-סמך הודאתו, בעבירה שעניינה **הצתה, בניגוד לסעיף 448(א) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: "חוק העונשין")**, על כי ביום 29 בדצמבר 2015, בשעת בוקר **הצית** דפי קוראן באמצעות תנור ספיראלה **במטרה לשרוף את הבניין בו התגורר**. הנאשם התגורר אותה עת ביחידת-דיור המצויה **בבעלות הוריו** בקומת קרקע של בניין בן שלוש קומות, המצוי בכפר ג'דידה-מכר. יש לציין, כי **בבניין התגוררו בני-משפחתו, והללו שהו בבניין עת שהנאשם הציתו**, כמפורט לעיל.

כתוצאה מהמעשה, עלתה באש יחידת הדיור בה הוא מתגורר ונגרמו לה נזקים משמעותיים.

נכון לציין, כי בתחילה (ביום 8.2.16) כפר הנאשם בעובדות אשר נכללו בכתב האישום המקורי אשר הוגש נגדו; לאחר תיקון כתב האישום (במסגרת הסדר דיוני שנערך בין הצדדים בישיבת יום 29.3.16) הודה הנאשם בעובדות כתב האישום המתוקן. ביום 1.5.16 טענו הצדדים לפניי לעניין העונש והנאשם נשא את דברו האחרון.

ראיות לעניין העונש

מטעם המאשימה הוגש לפניי תדפיס מידע פלילי בעניינו של הנאשם. גיליון זה לימד, כי לחובתו של הנאשם **הרשעות רבות בפלילים**, בשורה של עבירות שונות ובכללן: היזק לרכוש במזיד, תקיפה הגורמת חבלה של ממש, איומים, הפרת הוראה חוקית, החזקת סמים שלא לצריכה עצמית ושימוש בהם, נהיגה בזמן פסילה, התפרצות למבנה מגורים, גניבה, חבלה במזיד ברכב, פריצה לרכב, גניבה מרכב, החזקת סכין, איומים, חבלה כשהעברין מזוין, פציעה, סחיטה באיומים ועוד. לאחרונה, הורשע בפני בית משפט השלום בעכו ביום 1.6.15 בעבירת אלימות ונגזרו לו בגין כך 6 חודשי מאסר לריצוי בפועל; כן הורשע בבית משפט השלום בעכו ביום 6.1.15 בעבירה שעניינה הפרת הוראה חוקית וגם כאן נגזר לו עונש מאסר בפועל. בעברו תקופות ריצוי עונשי מאסר נוספות בנות 17 חודשים, 6 חודשים (שלוש פעמים), 12 חודשים, 4 חודשים, 15 חודשים ועוד.

הפרקליטה הגישה לעיוני את גזר-הדין שהושת על הנאשם בבית-משפט השלום בעכו במסגרת ת"פ 22987-12-12, במסגרתו הורשע הנאשם בעבירה של איומים, לפי סעיף 192 לחוק העונשין. בתיק זה הורשע הנאשם (עם אחיו-שותפו) בכך שאיים על אביו לפגוע בו אם יתלונן עליו וכן בעבירות של סחיטה באיומים וחבלה במזיד ברכב על רקע דרישתו לקבל כספים מאביו. בית-המשפט הטיל על הנאשם במסגרת התיק האמור עונש מאסר לריצוי בפועל תוך הפעלה של

עונשי מאסר על-תנאי וכן הטיל עליו 8 חודשי מאסר על תנאי למשך 3 שנים מיום השחרור מהכלא והתנאי הוא כי הנאשם לא יעבור בתקופה זאת אחת מהעבירות בהן הורשע בתיק זה או כל עבירת אלמ"ב אחרת ויורשע עליה בדין'.

טיעוני הצדדים לעונש

טיעוני המאשימה

המאשימה ביקשה, אפוא, להורות על הפעלת עונש המאסר המותנה אשר נגזר לנאשם כמפורט לעיל.

באת-כוחה של המדינה, עו"ד מעיין אורן-רימון, עמדה במסגרת טיעוניה, אשר עיקרם הוגש בכתב (ת/1) על חומרתו והסיכון הרב הטמון במעשה הצתה באשר הוא, כפי שהדבר אף משתקף בפסיקת בית-המשפט העליון [(ראו ע"פ 4006/12 מלאך נ' מדינת ישראל (ניתן ביום 5.2.13) ו-ע"פ 3210/06 עמארה נ' מדינת ישראל (ניתן ביום 18.3.07)].

תוך בחינת הערכים המוגנים אשר נפגעו על-ידי מעשה ההצתה, שקילת חלקו של הנאשם באירוע, הנזק, הצפוי וזה שנגרם, סברה ב"כ המאשימה, כי מתחם העונש ההולם צריך שיעמוד על 3-6 שנות מאסר לריצוי בפועל. התובעת המלומדת עמדה על עברו המכביד של הנאשם ועל כך שתלוי ועומד נגדו עונש מאסר מותנה שהוא בר-הפעלה בהתחשב באופי העבירה (הצתה, שהיא עבירת אלימות) והנפגעים הפוטנציאליים כתוצאה מנזקה (בני-משפחתו).

התובעת טענה, כי עיון בעברו מלמד, כי מעשיו האלימים של הנאשם כלפי בני-משפחתו צפויים להתחדש אם לא יקבל טיפול הולם. לפיכך, ביקשה שיוטל עליו עונש שהוא ברף העליון של המתחם, תוך הפעלה במצטבר של עונש המאסר על תנאי.

טיעוני הסנגור

הסנגור המלומד טען, שבבואי לאתר את מתחם הענישה ההולם למעשה העבירה שבביצעו הורשע מרשו, נכון להתחשב בשורה של נסיבות רלבנטיות: העובדה שאין המדובר במעשה מתוכנן, דהיינו כי הנאשם לא נקט פעולות מקדימות על-מנת לאפשר את ביצועו; העובדה שההצתה נעשתה ביחידת-דיוור שבה הוא-עצמו מתגורר, כאשר הרכוש שנשרף הינו רכוש-שלו והוא הניזוק העיקרי מהמעשה והעובדה שלא נגרמו פגיעות בגוף או חו"ח בנפש כתוצאה מהמעשה. עוד הפנה הסנגור למצבו הנפשי הבעייתי של הנאשם, כפי שזה עולה ממסמך רפואי אשר הוגש לפני בית-המשפט ומהתנהגותו של הנאשם בדיוני בית-המשפט עצמם. לפיכך, טען הסנגור שראוי להעמיד את מתחם הענישה על 10-18 חודשי מאסר. בתוככי המתחם ביקש הסנגור להתחשב בהודאה ובכך שבני-משפחתו סולחים לו על מעשיו ומבינים את מצבו.

לבסוף, ביקש הסנגור המלומד, עו"ד בריק, לדחות את עתירת התביעה להפעיל את עונש המאסר המותנה שכן לפי הנטען, מעשה ההצתה, שבביצעו הורשע הנאשם איננו עונה על הדרישות המשפטיות שנקבעו בגזר-הדין, בו הוטל עונש המאסר על-תנאי. לדבריו, אין המדובר כאן במעשה מכוון של הפעלת אלימות כלפי בן-משפחה אלא במעשה הצתה, שכל מטרתה היתה לפגוע ברכוש ולא בגוף, ודאי לא בגוף של בן-משפחה.

דברו האחרון של הנאשם

הנאשם, בדברו האחרון, טען כי תקופת מעצרו עד כה (כששה חודשים) מהווה עונש מספיק ביחס לעבירה שבה הורשע ואף איים לפגוע בעצמו. הוא קרא שורה של קריאות ביניים במהלך ניהול הדיון ולבסוף החל משתולל והוצא מאולם הדיונים טרם נסתיים הדיון ממש.

דין והכרעה

מתחם הענישה הולם

א. הערך החברתי שנפגע

מעשי הצתה הם מעשים מסוכנים, הגורמים נזק לרכוש, אך לא פעם יש בהם כדי לסכן חיי-אדם. עמדו לא פעם בפסיקת בתי-המשפט על אופיה וטיבה הבלתי-נשלט של האש, האוחזת בכל הנקרה בדרכה, ניזונה ממנו, גדלה והולכת ומייצרת תנאי חום עשן ופיח, המסכנים בהכרח חיי-אדם ואת בריאותו. שורשיו של האיסור הפלילי על הצתה נטועים, אפוא, בשורה של ערכים מוגנים אשר המרכזיים שבהם הם **השמירה על חיי-אדם ועל שלמותו הגופנית וכן השמירה על רכוש הזולת מפני פגיעה בלתי-הפיכה**, בדמות שריפתו והשמדתו. המחוקק קבע עונש מאסר בן 15 שנים במסגרת סעיף 448(א) רישא לחוק העונשין, ולא בכדי. פגיעתו של מעשה ההצתה ככלל בערכים המוגנים הללו, שהם ערכים בסיסיים ויסודיים היא לעיתים קרובות פגיעה קשה וחמורה; על כן, מבקש המחוקק להרתיע מפני ביצועו.

מעשיו של הנאשם שלפני פגעו פגיעה של ממש בערכים הללו. ראשית, עולה מעובדות כתב-האישום, אשר בביצוען הודה, כי יחידת הדיור שבה התגורר (והמצויה בבעלות אביו) עלתה באש וכי נגרמו לה נזקים משמעותיים. שנית, וחשוב מכך, בשעת ביצוע מעשה ההצתה שהו בבניין בני-משפחתו. במעשיו, הוא העמיד חייהם בסכנה ויש לשמוח על כך, שאיש לא נפגע פועל יוצא של אותה הצתה.

ב. מדיניות הענישה הנוהגת

כפועל יוצא מהעונש המרבי הקבוע בחוק לצד עבירת ההצתה ולנוכח חשיבותם של הערכים החברתיים, שעליה מגינה הוראת החוק הפלילית בה אנו עוסקים, קבעו בתי-המשפט, ככלל, מדיניות ענישה מחמירה על מעשים של הצתה. כך למשל, נאמר בע"פ 2599/07 **קריין נ' מדינת ישראל** (ניתן ביום 30.4.07):

"טבעה של הצתה שראשיתה ידוע, אולם כיצד תתפשט ומה יהיה היקף הנזק הכרוך בה, הוא עניין שלמצית, בדרך כלל, אין שליטה עליו. מכאן חומרתה היתרה של עבירה זו, ועל כן חייב העונש הנגזר בצידה לתת מענה לשיקולי גמול, מחד, והרתעת הרבים, מאידך".

עוד ראו לעניין זה ע"פ 3074/07 **מדינת ישראל נ' אבו תקפה** (ניתן ביום 27.3.08) (פסקה ח):

"נוכח הסכנה המיוחדת, הבלתי נשלטת, שבעבירות אלה - שהרי בהן 'תצא אש ומצאה קוצים ונאכל גדיש או הקמה' (שמות, כ"ב, ה'), ואחריתה מי ישורנה - יש צורך בענישה מרתיעה, שכלל תהא כליאה".

מעיון בפסיקה הנוהגת בעבירות הצתה עולה כי קיימת קשת רחבה של עונשים. לפיכך, על מנת לשרטט כדבעי את מתחם העונש ההולם בתיק זה, עיינתי בפסיקה הנוהגת במקרים דומים לעניין שבפנינו.

כך לדוגמא, בפסק הדין שניתן במסגרת ע"פ 6463/11 **שלום ברדוגו נ' מדינת ישראל** (ניתן ביום 5.6.12) אישר בית המשפט העליון עונש מאסר **בן 40 חודשי מאסר בפועל** ועונשים נלווים אשר הוטלו על נאשם (בבית המשפט המחוזי בחיפה) בגין ביצועה של עבירה הצתה בניגוד לסעיף 448 (א) רישא לחוק העונשין. כן צורפו לתיק שני תיקים נוספים שהמערער הודה בעבירות המנויות בהם, והן עבירות תעבורה והפרת הוראה חוקית. במקרה זה המערער - בעל עבר פלילי - הצטייד בבנזין, ויחד עם אחר שילח אש במזיד ברכב שהיה בבעלות אבי חברתו לשעבר. כתוצאה ממעשיהם של השניים נשרף רכב האב ונשרפו גם שני כלי רכב אחרים.

בפרשה שדנונה במסגרת ע"פ 7887/12 **מאיר שאול נגד מדינת ישראל** (ניתן ביום 24.4.13) אישר בית המשפט העליון עונש מאסר **בן 30 חודשי מאסר בפועל** ועונשים נלווים אשר הוטלו על נאשם (בבית המשפט המחוזי בתל אביב) בגין ביצועה של עבירה הצתה בניגוד לסעיף 448 (א) רישא לחוק העונשין. במקרה זה המערער השליך שני בקבוקי פלסטיק בוערים לעבר מגרש, בו היו מאוחסנים פריטים רבים השייכים למי שעמו היה לו סכסוך מתמשך. כתוצאה ממעשיו נשרף ציוד רב השייך למתלונן ושותפו. בית המשפט העליון אף הוסיף במקרה המתואר, כי ככלל "במקרי הצתה רגילים", ראוי כי מתחם הענישה יעלה על רוחב המתחם שנקבע בבית המשפט המחוזי בתל אביב (שנתיים עד ארבע שנות מאסר).

במסגרת פסק הדין שניתן בע"פ 4006/12 **אריק מלאך נ' מדינת ישראל** (ניתן ביום 5.2.13) אישר בית המשפט העליון עונש מאסר **בן 42 חודשי מאסר בפועל** ועונשים נלווים אשר הוטלו על נאשם (בבית המשפט המחוזי בבאר שבע) בגין ביצועה של עבירה הצתה בניגוד לסעיף 448 (א) רישא לחוק העונשין. כמן כן, הופעל בחופף עונש מאסר מותנה. במקרה זה המערער הצית בית עסק הממוקם בעיר באר שבע. כתוצאה ממעשיו האש כילתה ריהוט, וציוד משרדי בשווי כולל של 30,000 ₪.

ג. נסיבות הקשורות בביצוע העבירה (סעיף 40ט')

בבואי לשרטט את מתחם העונש ההולם למעשה העבירה, שבביצועו הורשע הנאשם, עליי ליטול בחשבון שורה של נסיבות הקשורות בביצועו, כפי שהללו באות לידי ביטוי בנתונים, אשר עולים מהתיק.

מוכן אני לקבל את עמדת הסנגור, שלפיה מעשיו של הנאשם לא תוכננו מראש לאורך זמן. אכן, מי שמתכנן להצית באורח יעיל מבנה, מצטייד בחומר דליק ואיננו משתמש בדפים מספר; הנאשם עשה את המעשה לבדו; אדם לא השפיע עליו; הוא עשה את שעשה מתוך דחף פנימי אשר הביאו לפעול כפי שפעל; עמדתי לעיל על כך, שאין ניתן לדעת לעולם מה הנזק הצפוי ממעשה של הצתת מבנה מגורים ובהקשר זה בוודאי שיש לצפות נזק גדול לגוף ולרכוש כאחד. הנזק שנגרם בפועל לרכוש היה משמעותי - הדברים אמורים הן ברכושו של הנאשם עצמו (המטלטלים), הן על רכושו של אביו (המבנה).

קשה לרדת לסוף צפונות מחשבותיו של הנאשם עת ביצע את מעשה ההצתה. כתב-האישום או הראיות אשר הובאו לפניי אינם נותנים מענה ראוי לשאלה זו. עם זאת, עיון בעברו הפלילי של הנאשם ולכתבי-האישום וגזרי-הדין אשר הוצגו לי בענייניו מלמדים, כי הנאשם היה מסוכסך לא פעם עם אחדים מבני-משפחתו, איים עליהם ופגע בהם; הוא איים לא-פעם לפגוע באביו. רקע זה אמנם איננו יכול להיחשב כ'נסיבות' שהביאו את הנאשם לבצע את העבירה, אך יש בהם כדי לשפוך אור, ולו עמום על מניעיו אלו.

הסנגור המלומד רמז לכך, שהנאשם לא יכול היה להבין עד תום את אשר הוא עושה, את הפסול שבמעשה או את משמעות מעשיו בהתחשב במצבו הנפשי. הוא נסמך במסקנה זו על התנהגותו של הנאשם ועל ממצאים רפואיים-פסיכיאטריים בעניינו.

לנגד עיניי מצויה תעודת-רופא, אשר הוכנה בידי ד"ר ולוז'ין טטיאנה, מנהלת היחידה לפסיכיאטריה משפטית במרכז הרפואי לבריאות הנפש ע"ש פליגלמן (מזור).

חוות-דעת זו מתבססת על בדיקתו של הנאשם באשפוז החל ביום 7.1.16 ועד יום 14.1.16, בבדיקה שנעשתה בהוראת בית-המשפט. מחוות-דעת זו למדתי, כי הנאשם מקבל טיפול בתחליף-סם ("מתאדון"), אושפז 20 פעמים במוסד האמור החל בשנת 1997 ואובחן כבעל אישיות אנטי-סוציאלית עם רקע של שימוש בחומרים פסיכו-אקטיביים. הוא שוחרר מאשפוז לפני כחודשיים וממשיך לצרוך סמים בנוסף לתחליף, המסופק לו. בכל הנוגע ליום האירוע עצמו, מסר הנאשם בפני בודקיו, שבאותו היום השתמש בסמים שונים וכי ביקש לשרוף את הבית כי נמאס לו לחיות בכפר. הבודקים לא מצאו אצלו מחשבות שווא או הפרעות בתפיסה. הוא התנהג בגסות ובאלימות במחלקה אך נמצא כי אין עדות לקיום מצב פסיכוטי חריף או אפקטיבי מזויר. בולטת בו איפיונים של מכור עם התנהגות אנטי-סוציאלית, המתבטאים בפגיעה בזולת ללא התחשבות באחר, ובהשלכת אחריות על הסובבים אותו. אובחנה גם התנהגות מניפולטיבית ומגמתית.

יוצא, שהנאשם מבין את הפסול שבמעשיו וגם אם השימוש לרעה בסמים מסוכנים משפיע על תובנתו ועל מידת הבנתו את הפסול שבמעשיו, הרי שהנאשם עצמו, בהתנהגותו החופשית הביא עצמו למצב זה. דברים דומים יש לומר על יכולתו של הנאשם להימנע מביצוע המעשה. אין ראיה לכך, שמצבו הנפשי נגרם כתוצאה מהתעללות בו בידי נפגעי העבירה ואין ניתן לומר שהמעשה בוצע כאשר הנאשם קרוב במצבו לסייג לאחריות פלילית. המעשה נעשה באכזריות ובאלימות, בהתחשב בהתנכרות לבטחון חיי-אדם, אשר נלוותה לו.

מתחם הענישה ההולם בתיק זה

הבאתי בחשבון את הערכים החברתיים, שבהם פגע הנאשם, את מידת הפגיעה בהם, את מדיניות הענישה הנוהגת ואת הנסיבות הקשורות בביצוע העבירה, כמפורט לעיל. הגעתי לכלל מסקנה, שלפיה **מתחם העונש ההולם למעשה העבירה הנדון כאן נע בין 2 שנות מאסר לריצוי בפועל לבין 5 שנות מאסר לריצוי בפועל** לצד עונשים נלווים.

גזירת העונש המתאים לנאשם (סעיף 40א)

אפנה כעת לגזור את העונש המתאים לנאשם בהתחשב במתחם הענישה שנקבע לעיל ולאור הנסיבות שאינן קשורות בביצוע העבירה שעליהן אעמוד להלן: נסיבותיו האישיות של הנאשם.

אכן, הטלת עונש מאסר על אדם, באשר היא, פוגעת בו. דא עקא, שעניין לנו בנאשם שאיננו נער צעיר, נאשם שריצה, כפי שצינתי לעיל, לא פעם ולא פעמיים עונשי מאסר מאחורי סורג ובריח. לפיכך, אין ניתן לומר על הנאשם, שהטלת עונש מאסר תפגע בו באורח יוצא-דופן. גם בהיבט של פגיעת הטלת עונש מאסר בבני-משפחתו של הנאשם אין למצוא במקרה זה פגיעה מכבידה במיוחד. הנאשם הוא רווק ובסופו של יום, מעשה העבירה שבגינו נותן הוא את הדין פגע בבני-משפחתו שלו. לנאשם נגרמו נזקים כתוצאה מביצוע העבירה - הוא שרף את רכושו שלו ואת יחידת הדיור, השייכת אמנם לאביו, אך שבה הוא עצמו מתגורר.

הנאשם הודה באשמה שיוחסה לו, גם אם היה זה לאחר שכפר בתחילה בכתב-האישום. בהיבט זה, מוכן אני לראותו כמי שהודה בהזדמנות הראשונה הן מפאת שהתביעה תיקנה את כתב-האישום עובר להודאה, הן מפאת שלא נשמעו עדים בתיק ולא בזמן שיפוטי ניכר בשמיעתו. עם זאת, בדבריו האחרונים של הנאשם התקשיתי לשמוע חרטה אמיתית על מעשיו והעובדה, שהוא ביצע את מעשה העבירה זמן לא ארוך לאחר ששחרר מכלאו בגין מעשי עבירה אלימים אחרים מותירה פתח צר מאד לתקווה שיקומית בעניינו. קשה גם להצביע בהקשרו של הנאשם על מאמצים שעשה לשוב למוטב, לתקן את תוצאות העבירה או לפצות את הניזוקים. הנאשם שיתף פעולה עם רשויות אכיפת החוק כאשר הודה בכל המיוחס לו. קשה להצביע על התנהגות חיובית של הנאשם או על תרומה יוצאת-דופן מצדו לחברה.

אכן, נסיבות חייו הקשות הן בעלות השפעה על התנהגותו; בזאת אין ספק. לו עבר פסיכיאטרי עשיר והוא התמכר בעברו לחומרים פסיכו-אקטיביים שונים. אני מוכן להניח, לטובתו, קיום קשר הדוק בין התמכרותו וקשייו הנפשיים לבין מעשה העבירה שאותו ביצע. עברו הפלילי של הנאשם מכביד, ואף מכביד מאוד. הוא הורשע בדין פעמים רבות וריצה עונשי מאסר בגין שורה ארוכה של סוגי מעשי עבירה. לכך בוודאי תילמד השפעה מחמירה על העונש הראוי להיגזר עליו.

ראוי לטעמי, לנסות להרתיע את הנאשם באמצעות ענישה; כמו-כן, נכון לנסות ולהרתיע את הציבור מפני ביצוע מעשי הצתה, המסכנים חיי-אדם ואת שלימותו הגופנית.

לאחר ששקלתי את כל השיקולים הללו, באתי לדעה, כי ראוי להטיל על הנאשם בגין העבירה בה הורשע **3 שנות מאסר לריצוי בפועל** לצד עונש מאסר מותנה וחובו לשלם פיצוי כספי לאביו.

הפעלת עונש המאסר המותנה

נותר לי להכריע, אפוא, בסוגיה אחת, אשר הונחה על המדוכה והיא שאלת הפעלת עונש המאסר המותנה. נזכיר, הפעלת העונש המותנה התלוי ועומד נגד הנאשם תתאפשר רק מקום בו יורשע הנאשם בעבירת **"אלמ"ב אחרת"**. אין כלל ספק, שהעבירה שבביצועה הורשע הנאשם לפני היא עבירת אלימות. מובן מאליו הוא, כי הצתת רכוש הזולת במזיד באורח בו המבצע מודע לכך, שהמעשה עלול לסכן חיי-אדם, צריך שתיחשב עבירת אלימות. כידוע, לצורך הרשעה ברוב עבירות האלימות אין כלל צורך בהוכחת כוונה לפגוע במאן דהוא ודי בנטיילת סיכון מודעת או בהפגנת אי-אכפתיות כלפי התוצאה על-מנת לעמוד בדרישות הדין לעניין זה. טול לדוגמה את עבירת התקיפה, המוגדרת בסעיף 378 לחוק העונשין. נדרש כי הנאשם יכה אדם, יגע בו, ידחוף אותו או יפעיל כוח על גופו בדרך אחרת. סעיף 20(א) לחוק העונשין קובע כי המחשבה הפלילית הנדרשת בכגון דא היא מודעות לטיב המעשה, לקיום הנסיבות ולאפשרות הגרימה לתוצאות המעשה. עבירת התקיפה היא עבירת אלימות שאיננה תוצאתית. לפיכך, מובן מאליו שניתן למלא יסודותיה באמצעות מחשבה פלילית, הבאה לביטוי במודעות לטיב המעשה ולנסיבות שאפפו את ביצועה. אלימות יכול שתופנה כלפי רכוש ולא רק כלפי גוף. מקום בו היא מופנית אל עבר רכוש אך מסכנת גם את החיים והגוף, הדברים ברורים מאליהם.

דא עקא, שהשאלה הניצבת על המדוכה הינה **האם מעשה ההצתה שאותו ביצע הנאשם נתפס בחכמה של הוראת התנאי שנקבעה בגזר-הדין**. האם מעשה ההצתה הוא "אחת העבירות שנקבעו בגזר-הדין" (כלשון סעיף 52 לחוק העונשין). קביעת העבירות, המאפשרות הפעלת התנאי, כך קובע המחוקק בס"ק 52(ד) לחוק העונשין יכול שתהיה **"בציון סוג של עבירות או בפירוט עבירות מסוימות, אם דרך תיאורן ואם דרך אזכור הוראת החוק"**. במקרה שלנו, בית-משפט השלום ציין **הן פירוט עבירות מסוימות ("אחת מהעבירות בהן הורשע בתיק זה") הן סוג של עבירות (כל עבירת אלמ"ב אחרת)".**

את סוג העבירות תיאר בית-המשפט תוך שימוש במונח **אלמ"ב - אלימות במשפחה**.

ואכן, בחוק העונשין קיימת התייחסות מפורשת למעשי-עבירה ספציפיים, המבוצעים כלפי בן-משפחה. כך, סעיף 382(ב) קובע כפל ענישה מקום בו מעשה תקיפה מבוצע כלפי בן-משפחה; באורח דומה, קובע סעיף 382(ג) כפל ענישה למי שתוקף בן-משפחה וגורם לו בכך חבלה של ממש. כך, סעיף 335(א1) מכפיל את העונש שנקבע למי שחובל חבלה חמורה כלפי בן-משפחתו ואילו סעיף 335(ב) מכפיל את העונש שנקבע למי שפוצע את בן-משפחתו. יצוין, כי **הוראה דומה איננה קיימת ביחס לסעיף 448 לחוק העונשין, שעניינה הצתה**.

האם הצתת רכוש השייך לבן-משפחה עולה כדי עבירת אלימות במשפחה?! ואם התשובה לשאלה זו שלילית, האם הצתת רכוש, העלולה לסכן חייו, בריאותו או חייו של בן-משפחה עולה כדי עבירת אלמ"ב?

אכן, על עונש על-תנאי להיות ברור ולא מעורפל. כידוע, "אין עונשין אלא מזהירין" (תלמוד בבלי, סנהדרין נו, ב'). ב-על"ע 5674/08 **אבני נ' הועד הארצי של לשכת עורכי-הדין** (ניתן ביום 11.1.09), קבע השופט הנדל - "עונש על-תנאי הינו במובן מסוים חוזה חד-צדדי בין בית-המשפט לבין הנאשם. על מנסח החוזה לעשות כן בבהירות ובזהירות. מהותו של התנאי אמורה להיות מובנת לנאשם שהורשע בעת גזירת העונש על תנאי. מובנת-משמעה על דרך ... ולא על דרך הפלפול".

לא למותר לצטט בהקשר זה את דברי כבוד השופטת בייניש בעניין **ריזי** (רע"פ 5798/00, 6115/00 **סעיד ריזי ואח' נ' מדינת ישראל**, ניתן ביום 12.2.01):

"ניסוח מעורפל עלול להטיל על השופט להשלים את מלאכת גזירת-הדין של קודמו. מטרת ההרתעה של התנאי ועקרון החוקיות מצדיקים ודאות ביחס לטיב העונש שנגזר מלכתחילה ולא בדיעבד".

עם זאת, מקום בו נקבע תנאי שהפרתו חייבה ביצוע עבירה שיש בה יסוד של אלימות והיא פשע, קבע בית-המשפט העליון שדי בביצוע פשע של חבלה במזיד (ניפוץ חלון רכב), כדי להפעיל התנאי. (ראו רע"פ 6352/12 **סעדה נ' מדינת ישראל**, (ניתן ביום 23.9.12)).

כך, במסגרת רע"פ 8188/09 **דבורה נ' מדינת ישראל** (ניתן ביום 25.10.09), מקום בו הגדרת התנאי כללה ביצוע "עבירת אלימות", נקבע שגם אלימות מילולית הכלולה בעבירת איומים מפעילה את התנאי.

במסגרת ע"פ 6420/10 **סלסנר נ' מדינת ישראל** (ניתן ביום 23.8.11) גם כן נדונה השאלה אם "עבירת אלימות" כוללת בחובה איום באלימות במהלך שוד. כבוד השופט רובינשטיין עומד על כך, שעיקר בסוגיית בחינת האפשרות להפעיל תנאי איננו בקריאת החוק "היבש" אלא במהות - בהתנהגות הנאשם בעבירה השנייה ובשאלה אם התנהגות זו מקיימת את רכיבי עבירות התנאי. וכלשונו - "עיקר הוא במעשה ולא בשם המעשה, בהתנהגות האסיר ולא בכינויה, בַּתוֹךְ ולא בקליפה". באותו מקרה נקבע, שהמהות דומה. עבירות בעלות גרעין זהה של רכיב התנהגותי ייחשבו כבאות בגדר התנאי. בשני המקרים שנבחנו (בעבירה בגינה הוטל התנאי ובעבירה בגינה נתבקשה הפעלתו) המטרה היתה הטלת אימה ופחד על הקרבן. לפיכך, ראוי היה להפעיל את התנאי.

האם זהו המצב גם בענייננו?

כפי שראינו לעיל, במקרה שלנו, התנאי מדבר על עבירות אלמ"ב; הצתת יחידת הדיור היא עבירת אלימות בוודאי;

היחידה המדוברת היא רכוש של בן-משפחה - אביו של הנאשם. עם זאת, העבירות שבחוק העונשין, הכוללות בחובן **נסיבה** שעניינה ביצוע כלפי בן-משפחה הינן עבירות אלימות כלפי הגוף ולא כלפי הרכוש. אם נרצה לומר, **שכאשר הנאשם הצית את היחידה, הוא העמיד בסיכון ביודעין, דהיינו בפזיזות או תוך נטילת סיכון את בני-משפחתו, אשר שהו אותה עת בבניין, הרי אז, ודאי שהפר את התנאי. דא עקא, שעיון מדוקדק בכתב-האישום איננו מלמד עובדה זו. נמסר, כי בני-משפחתו שהו אותה עת בבניין; לא צוין, שהנאשם ידע זאת או נטל סיכון בעניין זה.**

כידוע, בדיני עונשין אין עונשין מקל וחומר או מאנלוגיה או היקש.

לפיכך, ומאחר שהלכת בית-המשפט העליון מחייבת נקיבה מדויקת של עבירת התנאי, כזו אשר תאפשר לנאשם לדעת בוודאות אם מעשהו צפוי להפעילו אם לאו, מצאתי לנכון להיזהר בהפעלת העונש המותנה.

כזכור, מניעיו של הנאשם בהצתת הדירה לא הובררו די צורכם. וודאי שאין ניתן לקבוע כי המעשה נועד להעמיד את גופם או בריאותם של בני-משפחתו בסכנה מקום בו אין ראיה שהיה מודע להימצאותם במקום.

אינני מוכן להורות על הפעלת התנאי בהתבסס על כך שמעשיו מהווים אלימות כלפי רכוש של בן-משפחתו. לא לכך נתכוון, לטעמי, בית-משפט השלום עת הטיל את המאסר המותנה; לא את זאת צריך היה להבין הנאשם כשביצע את מעשה העבירה.

לפיכך, ומפאת הספק, מצאתי לנכון להימנע מלהורות על הפעלת המאסר המותנה.

סוף דבר

התוצאה היא שמוטלות על הנאשם **4 שנות מאסר, שמתוכן יהיו 3 שנים לריצוי בפועל** מיום מעצרו; היתרה תהא על-תנאי שלא יעבור במשך 3 שנים עבירות של הצתה, בניגוד לסעיף 448 לחוק העונשין, היזק בזדון, לפי סעיף 452 לחוק העונשין, היזק בחומר נפיץ, לפי סעיף 454 לחוק העונשין, או ניסיון להרוס נכס בחומר נפיץ, לפי סעיף 456 לחוק העונשין.

כמו-כן, מוטל עליו לפצות את אביו בסכום של 2,000 ₪.

ניתן היום, ט"ו אייר תשע"ו, 23 מאי 2016.